

ΕΛΛΗΝΙΚΟΣ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΚΟΣ ΣΥΛΛΟΓΟΣ

ΠΛΑΤΩΝ

ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟΝ
ΚΑΙ ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΟΝ

ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ ΚΑΤΑ ΜΗΝΑ

ΤΟΜΟΣ Δ΄. - ΤΕΥΧΟΣ Α΄ ΚΑΙ Β΄.

ΝΟΕΜΒΡΙΟΣ ΚΑΙ ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ 1881

Οὐκ ἔστι παρ' ἡμῶν δι' ἀπορίας ἀπορίας
βουλόμενος ἢ παρ' ἀπορίας καὶ αὐτῶν καὶ
τῶν αὐτῶν ἀπορίας. (Πλάτ. Θεαίτητος.)

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΕΚ ΤΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ Χ. Ν. ΦΙΛΑΔΕΛΦΕΩΣ

1881

Ε.γ.Δ της Κ.τ.Π
ΙΩΑΝΝΙΝΑ 2008

ΠΛΑΤΩΝ

ΕΤΟΣ 4'

7ΒΡΙΟΣ ΚΑΙ 8ΒΡΙΟΣ 1882

ΤΕΥΧ. ΙΑ' ΚΑΙ ΙΒ'

Ο ΕΝ ΡΟΥΕΝΗΙ ΛΟΓΟΣ

ΤΟΥ

ΕΠΙ ΤΗΣ ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΕΩΣ ΥΠΟΥΡΓΟΥ ΤΗΣ ΓΑΛΛΙΑΣ

Κατὰ τὸ τέλος τοῦ παρελθόντος Σεπτεμβρίου λαμπρὰ σχολικὴ ἑορτὴ ἔλαβε χώραν παρὰ τῇ ἐν Ρουένῃ τῆς Γαλλίας Ἑταιρίᾳ τῶν Σοφῶν (société des savants), ἐπὶ τῇ ἐγκαινίσει Λυκείου δευτεροβαθμίου πρὸς ἐκπαίδευσιν τῶν νεανίδων. Ἐν τῇ τελετῇ ταύτῃ παρέστη καὶ ὁ ἐπὶ τῆς Δημοσίας Ἐκπαιδεύσεως ὑπουργὸς τῆς Γαλλίας, κύριος Duvaux, ἐγκαινίσας αὐτὸς οὗτος τὴν ἐναρξιν τῶν ἐργασιῶν τοῦ Λυκείου διὰ λόγου, γενικὴν ἐμπούσαντος ἐν Γαλλίᾳ αἰσθησὶν καὶ δημοσιευθέντος ἐν πάσις ταῖς ἑγκριτωτέραις ἡφημερίαις τῆς Γαλλίας. Παραλείποντες τὰ ἐπαινετικά, ἅπερ ὁ ἐν Γαλλίᾳ τύπος ἐζήνεγκε, παρατιθέμεθα ἐνταῦθα αὐτούσιον τὸν περισπούδαστον τοῦτον λόγον, ἔχοντα ὡς ἑξῆς :

Κυρίαὶ καὶ Κύριοι,

Τῇ 18^ῃ Μαρτίου 1882 ὁ πρόεδρος τῆς Δημοκρατίας υπέγραψε τὸ διάταγμα, τὸ ἰδρὸν ἐν Ρουένῃ Λύκειον νεανίδων. Ἡ Κυβέρνησις ὑπεχρεοῦτο νὰ ἀντιπροσωπευθῇ ἐν τῇ ἐγκαινίσει τοῦ νέου Λυκείου, εἰς τὸν ὑπουργὸν δὲ τῆς Δημοσίας Ἐκπαιδεύσεως ἐπεφυλάσσετο ἡ τιμὴ νὰ λάβῃ τὸν λόγον πρὸ Ὑμῶν. Ἀγαθὴ τύχη, ἐφ' ἣ συγχαίρω ἑμαυτὸν, διότι ἐγκαινίζων τὸ Λύκειον τοῦτο τῶν νεανίδων χαίρειν τὸ λυκαυγὲς νέου καὶ καρπορήρου θεσμοῦ.

Δὲν ἐπιθυμῶ νὰ διερευνηθῶ ἐνταῦθα τὰς διαφόρους φάσεις, ὑπὸ τὰς ὁποίας διήλθεν ἐν τῇ χώρᾳ ἡμῶν τὸ σοβαρὸν τοῦτο ζήτημα τῆς γυναικείας ἐκπαιδεύσεως. Ἐχόμεν ἡμῶς δίκαιον ν' ἀπορώμεν πῶς τοσοῦτος ἐδέησε νὰ παρέλθῃ χρόνος, ὅπως ἀνσκαλύψωμεν τὰ πλεονεκτήματα τῆς διανοητικῆς ἀναπτύξεως τῆς γυναικὸς καὶ τὸ ἀναμφισβήτητον δικαίωμα, ὅπερ πρὸς τὴν ἀνάπτυξιν ταύτην παρείχεν αὐτῇ ἡ φύσις, συνάμα δὲ καὶ τὴν ἐκτασίαν τῆς νοημοσύνης αὐτῆς.

«Ἀποκαταστήσατε τὰς πολίτιδας πράγματι τοιαύτας», ἔλεγεν ἡ κ. Μαινιέσον· «δὲν εἶναι ἀνάγκη νὰ κοσμήσητε τὸ πνεῦμα αὐτῶν· πρέπει νὰ διδάξητε αὐτὰς τὰ οἰκογενειακὰ καθήκοντα, τὴν πρὸς τὸν σύζυγον ὑπακοήν, τὴν πρὸς τὰ τέκνα φροντίδα καὶ στοργήν. Ἡ ἀνάγνωσις μᾶλλον κακὸν ἀντὶ καλοῦ προξενεῖ εἰς τὰς νεάνιδας, ἐξεγείρουσα ἐν αὐταῖς τὴν ἀκόρεστον ἐκείνην περιεργείαν καὶ ἀναπτύσσουσα τὴν ἐπιτήδευσιν». Ὅσον ἀφορᾷ τὴν ἱστορίαν, ἡ κυρία αὕτη ἐπιτρέπει μόνον ὅπως αἱ νεάνιδες ἔχωσιν ἐπιπόλαιόν τινα αὐτῆς γινῶσιν ἵνα διακρίνωσι τοὺς ἡγεμόνας τῆς πατρίδος των καὶ μὴ ἐκλαμβάνωσι τοὺς βασιλεῖς τῆς Ἰσπανίας ἢ τῆς Ἀγγλίας ὡς βασιλεῖς τῶν Περσῶν ἢ τοῦ Σιάμ. Ἡ ἀρχαία ἱστορία προγράφεται ὑπ' αὐτῆς· «Φοβοῦμαι, ἐξακολουθεῖ ἡ κ. Μαινιέσον, μήπως τὰ μεγάλα ἐκεῖνα κατορθώματα τοῦ ἥρωισμοῦ καὶ τῆς ἀνδρίας ἐξεγείρωσιν ὑπὲρ τὸ δέον τὰ πνεύματα τῶν νεανίδων καὶ τὰς καταστήσωσι κενοδόξους καὶ κακοζήλους».

Τοιοῦτον ὑπῆρξε τὸ στίδιον, ἐν τῷ ὁποίῳ ἠθέλησαν νὰ περιορίσωσι τὴν γυναῖκα καθ' ἕν αἰῶνα, καὶ ὑπὲρ πάντα ἴσως ἄλλον, αἱ γυναῖκες ἠδυνήθησαν τοσοῦτο μέγα νὰ λάβωσι μέρος ἐν τῷ σταδίῳ τῶν γραμματέων καὶ τῆς πολιτικῆς. Τινὲς ἐκ τῶν γυναικῶν τούτων, ὡς γνωρίζετε, κατέχουσιν εἴτε ἐπὶ ἐξόχῳ διανοίᾳ εἴτε ὡς ἐκ τῆς φορᾶς τῶν περιστάσεων διαπρεπῆ ἐν τῇ πνευματικῇ σταδιοδρομίᾳ θέσιν. Αἱ θυγατέρες τῶν πτωχῶν εὐγενῶν ἐξεπαιδεύοντο ἵνα ἀποθῶσι θεησκευτικά. Εἶδομεν ὁποία ἐκπαίδευσις παρείχετο εἰς τὰς τῆς μέσης τάξεως· αἱ κόραι τοῦ λαοῦ οὐδόλως ἐλαμβάνοντο ὑπ' ὄψει.

Τοιοῦτοτρόπως ἐγένετο μέχρι τῆς Γαλλικῆς Ἐπαναστάσεως. Ἡ Ἑθνικὴ συνέλευσις ἔσχε τὴν τιμὴν πρώτη νὰ συλλάβῃ τὴν ἰδέαν τῆς Ἑθνικῆς ἐκπαιδεύσεως. Ἡ μεγάλη αὕτη συνέλευσις, ἥτις χρόνου μόνον ἀνάγκην εἶχεν ἵνα πραγματοποιήσῃ τὰς μεγάλας αὐτῆς ἰδέας, ἐβάδισε κατ' εὐθείαν, ἀπὸ τῆς πρώτης τῆς ὑπάρξεώς της ἡμέρας, πρὸς ὅ,τι αὕτη δικαίως ἐνόμιζεν ὡς τὸν οὐσιώδη ὅρον τῆς ἰσότητος καὶ τὴν σπουδαιότεραν ἐγ-

γύνησιν τῆς ἐλευθερίας· κατενόησεν ὅτι, διὰ τὴν δόσιν εἰς τοὺς νέους θεσμοὺς θεμέλια ἀσφαλῆ, διὰ τὴν ἀποκαταστήσῃ πάντας τοὺς Γάλλους πολίτας ἐλευθέρως κυβερνήσεως, ἔπρεπε τὴν διαχυθῆ ἀφειδῶς ἡ ἐκπαίδευσις, τὴν φωτισθῆ ὁ λαός, τὴν ὑψωθῆ ἡ νεολαία εἰς εὐρείας καὶ φιλελευθέρους ἰδέας. Ἐπιθυμοῦσα ἡ Ἐθνικὴ συνέλευσις τὴν ἀποκαταστήσῃ πολίτας, δὲν ἐπελάθετο τῆς γυναικός· διὸ ψήφισμα τῆς 4^{ης} Ὀκτωβρίου καθιέρου ὅτι «αἱ νεανίδες ἀσχολοῦνται περὶ τὰ αὐτὰ τῆς ἐκπαιδεύσεως ἀντικείμενα καὶ ἀπολαύουσι τῆς αὐτῆς μετὰ τῶν ἀρρένων ἀνατροφῆς ἐφ' ὅσον τὸ φύλον αὐτῶν τὸ ἐπιτρέπει· ἀσχοῦνται ὁμοῦς ἰδίᾳ εἰς τὸ νήθειν, εἰς τὸ ῥάπτειν καὶ εἰς τὰ οἰκιακὰ ἔργα».

Αὐτῇ, Κύριοι, ἦτο ἡ ἀληθὴς λύσις τοῦ προβλήματος· ἐκπαιδεύειν τὴν γυναῖκα, ἀναπτύσσειν τὴν νοημοσύνην αὐτῆς, ἐθίζειν αὐτὴν εἰς τὸ σκέπτεσθαι, ἀποκαθιστᾶν αὐτὴν ἴσην τῷ ἀνδρὶ, παρέχειν αὐτῇ πᾶν ὅ,τι εἶναι τὸ θέλημα, συνάμα δὲ καὶ τὸ μεγαλεῖον αὐτῆς, πᾶν ὅ,τι ἀποκαθιστᾶ ταύτην, ὡς λίαν ὀρθῶς ἐβρέθη, θησαυρὸν τῆς οἰκογενείας, καὶ, ἐπιτρέψατέ μοι τὴν φράσιν, καλὴν οἰκοκυράν.

Ἡ συνέλευσις δὲν ἐξῆσεν ὅσον ἔδει ἵνα πραγματοποιήσῃ τὸ ἔργον τῆς ἡ αὐτοκρατορία καὶ ἡ Παλινόρθωσις οὐδὲν ἐποίησαντο διὰ τὴν ἐκπαίδευσιν τῶν νεανίδων, καὶ ἡ Κυβέρνησις τοῦ Ἰουλίου, ἣτις καθίστα τὴν προκαταρκτικὴν ἐκπαίδευσιν διὰ τοῦ ἀξιωματικοῦ νόμου τοῦ 1833, ἐντελῶς ἠμέλησε τῆς γυναικός. Μελετηθὲν πρὸς στιγμὴν κατὰ τὸ 1848 ὑπὸ τοῦ κ. Καρνὸτ ὑπουργοῦ τῆς δημοσίας ἐκπαιδεύσεως, τὸ σπουδαῖον τοῦτο μέρος τῆς ἐθνικῆς ἡμῶν ἀνατροφῆς, ἐπὶ τῶν ἡμερῶν ἡμῶν προωρίσθη τὴν λάβῃ τὴν τελείαν αὐτοῦ πραγματοποιήσιν.

Ἄδικον ὁμοῦς θὰ ἦτο εἰν δὲν ἀνέφερον ἐνταῦθα ὄθησιν, δοθεῖσαν παρ' ὑπουργοῦ, ἀξίου τοῦ σεβασμοῦ καὶ τῆς εὐγνωμοσύνης τοῦ Πανεπιστημίου, τοῦ κ. Δουρουή. Κατὰ τὸ 1867 ἴδουεν οὗτος τὰς σχολὰς διὰ τὴν δευτεροβάθμιον ἐκπαίδευσιν τῶν νεανίδων. Ἡ Ῥουένη ὑπῆρξε μία τῶν πρώτων πόλεων, αἵτινες διοργάνωσαν τοιαύτας σχολὰς· ἐλυθμεῖσθε μετὰ πόσης προθυμίας αἱ νεανίδες ἤρχοντο εἰς τὸ μέγαρον τῆς τῶν σοφῶν Ἑταιρίας διὰ τὴν ἀκροαθῆσιν τῶν μαθημάτων τῆς ἱστορίας, τῆς φιλολογίας καὶ τῶν λοιπῶν ἐπιστημῶν, τῶν διδασκομένων ὑπὸ ἐμπειρῶν καθηγητῶν μετ' ἀφοσιώσεως μεταδιδόντων πᾶσαν ὠφέλιμον γνῶσιν· αἱ ἐξεταστικαὶ δ' ἐπιτροπαί, αἱ διορισθεῖσαι πρὸς ἀπονομὴν τῶν διπλωμάτων τῆς ἱκανότητος εἰς ἐκάστην τῶν ἐκπαιδευομένων, ἐπεβεβίωσαν τὰ ἔξοχα ἀποτελέσματα τῆς διδασκαλίας ταύτης.

Τὰ θλιβερά συμβάντα τοῦ 1870 ἔθεσαν τέρμα εἰς τὰς σχολὰς ταύτας ἐν τε τῇ Ῥουένῃ καὶ πανταχοῦ, καὶ τὴν ἐπαύριον τῶν συμφορῶν ἡμῶν, ὅτε πανταχοῦ τῆς Γαλλίας ἤρχιζε τὸ ἔργον τῆς ἐθνικῆς παλινορθώσεως διὰ τῆς ἀνεγέρσεως καὶ ἰδρύσεως πανταχοῦ σχολείων, αἱ δευτεροβάθμιοι σχολαὶ τῶν νεανίδων δὲν ἀποκατεστάθησαν. Ἐγένοντο μὲν νέαι τινὲς ἀπὸπειραι, ἀλλ' ἄνευ μεγάλης ἐπιτυχίας· ἡ ὠθησις ἦτο καλὴ καὶ ἀποτελεσματικὴ ἐν μέρει, ἀλλ' ἡ ἀνεπάρκεια ἔκειτο ἐν αὐτῷ τῷ θεσμῷ· διότι εὐθὺς μετ' ὀλίγον κατενόησαν οἱ ἀρμόδιοι ὅτι δὲν ἐπρόκειτο μόνον νὰ ἀσφαλίσωσι τὴν ἐκπαίδευσιν εἰς τὰς νεάνιδας, τὰς κατοικοῦσας τὰς πόλεις, ἀλλ' ὅτι ἔδει νὰ ἐπεκτείνωσιν εἰς ὅλας τὸ προνόμιον, ἰδρύοντες εἰς μεγάλα κέντρα λύκεια ἢ σχολεῖα, ἐν οἷς ἐξ ὅλων τῶν σημείων τῆς περιφερείας νὰ δύνανται αἱ νεάνιδες νὰ εὕρωσιν ἄσυλον καὶ ἐκπαίδευσιν.

Τὸ κοινοβούλιον καὶ ἡ κυβέρνησις συνηγωνίσθησαν ὡς πρὸς τὰς προσαθείας, ὧν συνέπεια ὑπῆρξεν ἡ κατὰ τὴν 21 Δεκεμβρίου 1880 δημοσίευσίς νόμου, ἰδρύοντος ἐν Γαλλίᾳ τὴν δευτεροβάθμιον ἐκπαίδευσιν τῶν νεανίδων.

Ἡ πάλη ὑπῆρξε μακρὰ, ζοηρὰ, καὶ ἐδέησε νὰ παρέλθωσιν οὐχὶ ὀλιγώτερα τῶν τριῶν ἐτῶν ὅπως θριαμβεύσῃ ἡ ἰδέα αὕτη, ἡ τόσον ἀπλῆ, ὅσον καὶ φυσικὴ, ἵνα τοῦτέστιν αἱ νεάνιδες ἔχωσι τὸ αὐτὸ μετὰ τῶν ἀρρένων δικαίωμα ἐν τῇ μερίμνῃ τοῦ κράτους, καὶ ἵνα τὸ κράτος ἀναλάβῃ, υεθόμενον τὴν ἐλευθερίαν πάντων, τὴν ἐπαγρύπνησιν ἐπὶ τῆς ἀνατροφῆς καὶ ἐκπαιδεύσεως τῶν οἰκοδεσποινῶν τοῦ μέλλοντος. Διὰ νὰ φθάσωμεν δὲ εἰς τὸ ἀποτέλεσμα τοῦτο, τῆς ἀναγραφῆς δῆλα δὴ τῆς ἀνατροφῆς τῶν νεανίδων ἐν τοῖς νόμοις τοῦ κράτους, εἴχομεν εἰς ἕκαστον βῆμα ἡμῶν νὰ παλαίσωμεν πρὸ ὅλας τὰς προλήψεις, πρὸς ὅλας τὰς ἀντιστάσεις. Διότι δὲν ἐπρόκειτο μόνον νὰ ἐκπαιδεύσωμεν τὰς νεάνιδας, ἔμελλε νὰ ἐξαφανισθῇ (καὶ οἱ ἀντίπαλοι ἡμῶν ἐν τῷ ἀγῶνι τούτῳ τὸ ἠσθάνοντο καλῶς) ἡ διάστασις ἐκείνη ἐν τοῖς αἰσθημασιν, ἧτις εἶναι ἡ ἀναπόφευκτος συνέπεια τῆς διαφορᾶς τῆς προκαταρκτικῆς ἐκπαιδεύσεως. Ἐκεῖνο, τὸ ὅποιον ἠθέλομεν, ἦτο ἵνα ἡ νεανὶς μάθῃ νὰ σκέπτηται, ἵνα εἰς τὰς φυσικὰς αὐτῆς ιδιότητας, τῆς εὐαισθησίας, τῆς φαντασίας, τῆς στοργῆς, προστεθῶσι καὶ ἀνδρικαὶ ἕξεις, μὴ ἐπιτρέπουσαι πλέον εἰς τὰς ιδιότητας ταύτας νὰ ἀφίνωνται ἄνευ χαλινοῦ.

Ἴδου ὅ,τι ἠθέλομεν, ἰδου ὅ,τι δὲν ἠθελον· ἐνικήσαμεν ὁμως, ὅπως θὰ νικᾷ πάντοτε ἐν Γαλλίᾳ τὸ δίκαιον καὶ ἡ ἀλήθεια. Χάρις εἰς τὰς ἐρ-

γχατίας τῶν ἐπιτροπῶν τῆς Βουλῆς καὶ εἰς τὴν δοθεῖσαν ὑποστήριξιν παρὰ τοῦ σθεναροῦ ὑπουργοῦ, ὅστις διηύδυνε τότε τὸ Πανεπιστήμιον, ὁ νόμος, μετὰ τοῦ ὁποίου ὁ Κάμιλλος. Δύο ἐσχέτην ἐπιφανῆ καὶ δικαίαν τιμὴν νὰ συνδέσῃ τὸ ὄνομά του, εἶναι ἐν πλήρει περιόδῳ ἐφαρμογῆς.

Ἡ πόλις τῆς Ρουένης ὑπῆρξεν ἐκ τῶν πρώτων, ἧτις ἐζήτησε τὸ πρόνομιον. Σὰς συγχαίρω καὶ Σὰς εὐχαριστῶ ἐπὶ τούτῳ. Ἀπὸ τῆς 25 Ἰουνίου 1880 ψήφισμα τοῦ δημοτικοῦ συμβουλίου ἐζήτηί τὴν ἴδρυσιν τοιοῦτου λυκείου ἡ πόλις δὲν ἀπέκρυπτεν ὅτι ἀνελάμβανε βαρεῖαν ὑποχρέωσιν ἢ το ἀνάγκη χρημάτων, πολλῶν μάλιστα χρημάτων· ἀλλ' ἐγνώριζεν ὅτι ἠδύνατο νὰ στηρίζηται ἐπὶ τῆς συνδρομῆς τοῦ κράτους, καὶ ἡ πεποιθήσις αὕτη δὲν διεφύεσθη. Τὸ κοινοβούλιον, κύριοι, οὐδέποτε παρεγνώρισε τὴν ἀρχὴν ταύτην ὅτι ἡ ἐκπαίδευσις καθ' ὅλους αὐτῆς τοὺς βαθμοὺς εἶναι πραγματικῶς δημοσία ὑπηρεσία, ὅτι ἡ παρεχομένη εἰς ἕκαστον πολίτην ἐκπαίδευσις εἶναι εὐεργέτημα πρὸς ὀλόκληρον τὸ ἔθνος. Ἐπίσης τὸ κοινοβούλιον, πάντοτε αὐστηρῶς φειδόμενον τῶν δημοσίων χρημάτων, παρεδέχθη ἀδιστακτικῶς ἀπάσας τὰς πιστώσεις, τὰς ἀφορώσας τὴν ἐκπαίδευσιν.

Ἐπιτρέψατέ μοι νὰ Σὰς παραθέσω ἀριθμοὺς τινας. Ὁ νόμος, ὁ προσδιορίζων τὴν δαπάνην τῶν λυκείων καὶ τῶν σχολείων εἶναι ὁ τῆς 6 Ἰουλίου 1880. Ἀπὸ τῆς ἐποχῆς ταύτης, τοῦτέστιν ἐν δυοῖ μόνις ἔτεσιν, 38 ἑκατομμύρια κατηναλώθησαν διὰ τὴν ἴδρυσιν ἢ τὴν ἐπισκευὴν τῶν καθιδρομάτων τῆς δευτεροβάθμίου ἐκπαιδεύσεως.

Πολλὰ ἄλλα σχέδια εὐρίσκονται ὑπὸ μελέτην, πλεῖστα ἄλλαι δὲκπᾶναι θὰ χρειασθῶσιν. Ἀλλὰ δὲν θὰ σταματήσωμεν ἐν τῷ μέσῳ τῆς ὁδοῦ, διότι εἰς πᾶσαν νέαν δαπάνην αἰσθανόμεθα ὀπισθεν ἡμῶν τὴν χώραν σύμπασαν, ἧτις ἐπικυροῖ τὸ ἔργόν μας καὶ μᾶς ἐνθαρρύνει.

Ἐν τῇ διανομῇ τῶν ὑπερόγκων ἀληθῶς τούτων πιστώσεων οὐδενὸς ἐπελαθόμεθα. Ἐπὶ τῶν νέων πιστώσεων, τῶν ἐσχάτως ψηφισθεισῶν ὑπὸ τῶν βουλῶν, ῥητῶς ἐπεφυλάχθη πόσον 10.000.000 ἴνα ἀφιερῶθῃ διὰ τὰ λύκεια καὶ τὰ σχολεῖα τῶν νεανίδων. Τοιοῦτοτρόπως θὰ δυναθῶμεν νὰ πράξωμεν πρὸς ἐκείνους, οἵτινες θὰ ἀκολουθήτωσι τὸ παράδειγμα Σὰς, πᾶν ὅ,τι ὑπὲρ ὑμῶν ἐπράξαμεν δὲν ἐδισταξατε, πρὸς πάσας τὰς ὑποχρεώσεις, δι' ὧν ἐπιβαρύνεται πόλις ὡς ἡ ὑμετέρα, πρὸ δαπάνης 500.000 φράγκων. Ἠδυνήθημεν νὰ Σὰς δώσωμεν τὸ ἥμισυ, καὶ ἦτο δίκαιον διότι τὸ ἔργον Σὰς εἶναι καὶ ἰδικόν μας, εἶναι τοῦ ἔθνους.

Κυρίαί! ἐμπιστεύθητε τὰς θυγατέρας Σὰς· δὲν θὰ Σὰς τὰς ἀποδώσω-

μεν σοφός, θά τὰς παραλίθητε ὅμως πεπαιδευμένας. Θά ἐσταμάτιον ἐπὶ τῆς λέξεως ταύτης, ἥτις εἶναι ἡ ἀληθὴς ἐπαγγελία τοῦ ἐκπαιδευτικοῦ μας συστήματος, εἴαν δὲν ἐρρόνουν ὅτι ὀφείλω νὰ Σᾶς εἶπω ὀλίγας λέξεις περὶ ὁλοκλήρου τοῦ προγράμματός μας.

Ἄφινω κατὰ μέρος τὰς ἰδιοτελεῖς φωνασκίας τῶν ἀντιπάλων μας καὶ τὰς κκοθούλους ἐρμηνείας, τὰς ὁποίας προσεπάθησαν νὰ ἀποδώσωσιν εἰς νόμον φιλελεύθερον πρὸς πάσας, καὶ πρὸς πάσας ἀναγκαῖον. Κατεμετρήσαμεν τὰς δυσχερείας τοῦ λεπτοῦ τούτου ἔργου. Γνωρίζομεν ὁποίας φροντίδας καὶ πόσιν περίσκεψιν ἀπαιτεῖ τὸ ἔργον τῆς ἐκπαιδεύσεως τῆς νεολαίας, γνωρίζομεν πόσον εἶναι εὐκόλον νὰ ἀποπλανηθῶσι καὶ νὰ διαστραφῶσι αἱ καλλίτεροι τῶν ἰδιοτήτων τοῦ ἀνθρώπου· γνωρίζομεν πρὸ πάντων πόσον ἐν τοιούτῳ ἔργῳ αἱ γνώσεις εἶναι μικρόν τι, εἴαν δὲν ἔχωσιν ὡς τελικὸν σκοπὸν, μεθ' ὑπομονῆς θηρευόμενον, τὴν βχθμιαίαν διάπλασιν τῶν χαρακτῆρων καὶ τὴν ἀνάπτυξιν τῶν ἠθικῶν ἀρετῶν.

Οὐδ' ἐπὶ στιγμὴν θά λησμονήσωμεν τὸ μέρος τοῦτο τοῦ ἔργου ἡμῶν καὶ τὴν βαρείαν εὐθύνην, ἣν τὸ κράτος ἀνεδέχθη. Ἀντιπρόσωποι τῶν οἰκογενειῶν, θά Σᾶς τὸ λέγωμεν ἀπαύστως, ἐν τῇ ἐκπαιδεύσει ἡμῶν οὐδεμίαν πίεσιν ἠέλομεν ἐπιβάλλει. Μάθετε ὅτι τὰ μαθήματα ἡμῶν θά ὑπαγορεύονται ὑπὸ τῶν ἀναγκῶν καὶ τῶν ἀπαιτήσεων τῆς νεωτέρας κοινωνίας, ἐμφορούμενα πνεύματος ἀληθῶς καὶ δαψιλῶς φιλελευθέρου· ἀλλὰ πρέπει νὰ γνωρίζητε ἐπίσης ὅτι δύνασθε νὰ στηρίζησθε ἐπὶ τῆς ἐντελεστήρας ἐπιτηρήσεως τῶν διδασκάλων ὑμῶν καὶ ὅτι πᾶν τὸ δυνάμενον νὰ ἐμβάλη πάθη, νὰ φέρη δικιρέσεις, αὐστηρῶς θά ἀπομακρύνηται ἐκ τῆς ἡμετέρας διδασκαλίας.

Τὸ πρόβλημα μὰς Σᾶς φαίνεται ἴσως ὀλίγον ὀγκώδες. Τοῦτο προέρχεται διότι ἐσκέφθημεν ὅτι δὲν ἔπρεπε νὰ ἀφήσωμεν τὰς θυγατέρας μας νὰ λάβωσι μόνον ἐπιπόλαιόν τινα, οὕτως εἰπεῖν, χρωματισμὸν τῶν σπουδαίων γνώσεων. Οὐδὲν εἶναι τόσῳ κινδυνώδες ἢ αἱ ἀτελεῖς ἐκεῖναι καὶ μὴ ἐπὶ ἐθραίων βάσεων στηριζόμεναι γνώσεις, αἵτινες διατρέφουσιν ἐν νεαρῷ πνεύματι τὴν ἐπιπολαιότητα καὶ τὴν πρόληψιν. Ἠθελήσαμεν νὰ ἀπλοποιήσωμεν τὴν ἐργασίαν των διὰ μεθόδου αὐστηρᾶς καὶ δεδοκιμασμένης, νὰ τὰς βοηθήσωμεν νὰ κατχνοῶσι πᾶσαν μελέτην δι' ἀσφαλῶν καὶ ἐπιστημονικῶν τρόπων, νὰ ἀναπτύξωμεν σταθερῶς ἐν αὐταῖς τὸ διερευνητικὸν πνεῦμα καὶ τὴν ἔξιν τοῦ σκέπτεσθαι καὶ νὰ δώσωμεν αὐταῖς ἐνωρὶς τὴν κλίσιν πρὸς τὰς μετὰ συνειδήσεως ἐργασίας καὶ τὰς βραδέως κτωμένας γνώσεις.

Κυρίες!

Έχετε εμπιστοσύνην εἰς τὴν Ἑταιρίαν, εἰς τὴν κρίσιν καὶ τὴν πείρην τῶν διδασκάλων καὶ τῶν διδασκαλισσῶν· οὐδέποτε θὰ λησμονήσωσιν ὅτι τὸ ἔργον αὐτῶν δὲν εἶναι νὰ ἀποθαῖρύνωσι τὰ τέκνα, προβάλλοντες ἀγῶνα ὑπὲρ τὴν ἡλικίαν αὐτῶν καὶ τὴν φύσιν, ἀλλὰ νὰ ἐμπνεύσωσι τὸν πόθον τοῦ νὰ προ-παρασκευασθῶσιν αἱ νεάνιδες ὅσον τὸ δυνατόν καλλί-τερον πρὸς τὸ στίδιον, τὸ ὅποιον ταῖς ἐπεφυλάχθη ἐν τῇ κοινωσίᾳ, διὰ νὰ ᾧσιν ἱκαναὶ νὰ ὑπηρετήσωσι τὴν πατρίδα των· Ἐχετε εμπιστοσύνην πρὸς τὴν Ἑταιρίαν, ἢ ὅποια εἶναι, ὡς λίαν ὀρθῶς εἶπεν ὁ κ. Ἰούλιος Φερύ, ἀνοικτῆ πρὸς ὅλα τὰ φιλοσοφικὰ δόγματα, κεκλεισμένη εἰς δὲ πάντα φα-τατισμὸν καὶ ὁ ὅποια πάντοτε ἔθετο ὡς πρωτίστην τιμὴν τῆς τῶν πρὸς τὴν συνειδήσιν σεβασμὸν.

Παρέχοντες εἰς τὰς οἰκογενείας τὴν διαβεβαίωσιν τχύτην, νομίζομεν ὅτι δυνάμεθα νὰ ἀπικδεχόμεθα παρ' αὐτῶν τὴν μᾶλλον εὐρεῖαν καὶ τὴν μᾶλλον ἀφοσιωμένην συνδρομὴν. Ἡ ἀνατροφή τῶν τέκνων τοῖν εἶναι καὶ ἰδικὸν των καὶ ἰδικὸν μας ἐπίσης ἔργον. Θὰ ἔχωμεν ἀνάγκη· τῆς συν-δρομῆς αὐτῶν καὶ τῆς μετ' αὐτῶν συμβιώσεως διὰ διηνεκοῦς κοινωσίας ἰδεῶν καὶ ἀγῶνων. Τὰς ἰκετεύομεν νὰ μᾶς βοηθήσωσι, νὰ συνδέσωσι μετὰ τῶν διδασκαλισσῶν ἡμῶν σχέσεις διαρκεῖς· νὰ μᾶς θεωρῶσιν ἐπὶ τέλους ὡς ἐπιφορτισμένους οὐχὶ νὰ τὰς παρακαλέσωμεν μόνον ἀλλὰ καὶ νὰ τὰς συνδράμωμεν εἰς τὴν ἀποστολὴν ἐκείνην, τῆς ὁποίας ἡ μήτηρ ὀφείλει πάντοτε νὰ λαμβάνη τὸ μείζον μέρος.

Κύριοι, ἔχω πλήρη εμπιστοσύνην ἐπὶ τῆς ἐκπαιδεύσεως ταύτης τῶν νεανίδων. Ἐχω τὴν βαθεῖαν πεποίθησιν, ὅτι, χάρις εἰς τοὺς κοινοὺς ἡ-μῶν ἀγῶνας, βραδύτερον, ὅτε αὐταὶ καταστῶσι μητέρες, θὰ ἀποβῶσιν εἰς τοὺς συζύγους των «ὁ ἐγκάρδιος ἐκεῖνος σύντροφος», περὶ τοῦ ὁποίου ὁμιλεῖ ὁ Ποιητής, γνωρίζουσαι νὰ συμμερίζωνται τοὺς κόπους των, τὰς μελέτας των, τὰς ἀναγνώσεις των· ζῶσαι ἐκ τοῦ βίου των, μὴ ἐπιτρέ-πουσαι μηδὲν νὰ παρεντίθηται μετὰ τῶν καρδιῶν των καὶ γνωρίζουσαι ἐν θλιβεραῖς περιστάσεσι νὰ τοῖς παρέχωσιν οὐχὶ μόνον τὴν ἀγάπην, ἥτις παρηγορεῖ καὶ ἐνισχύει, ἀλλὰ καὶ τὴν διορατικότητα, ἥτις πληροφορεῖ καὶ τὴν καλὴν συμβουλήν, ἥτις φωτίζει καὶ ἐνθαῖρύνει.

Ἐχω, λέγω, τὴν πεποίθησιν ὅτι βραδύτερον ἀκόμη, μητέρες οἰκογε-νείας γενόμεναι, θὰ ἀποβῶσιν αἱ πρῶται διδασκάλισσαι τῶν τέκνων αὐ-τῶν ὅτι προετοιμάζουσιν ἐνταῦθα τὴν γλυκεῖαν χαρὰν τοῦ νὰ ὀδη-γήσωσι τοὺς πρώτους τῶν τέκνων των ἀγῶνας, νὰ ἀναζωπυρήσωσι διὰ

θωπιῶν τοὺς σπινθήρας τῆς νόημοσύνης των καὶ νὰ ἐμφύσωσιν εἰς τὰ νεαρὰ αὐτῶν πνεύματα τὰ μαθήματα ἐκεῖνα, ἅτινα ἐξερχόμενα τοῦ στόματος τῆς μητρὸς οὐδέποτε λησμονοῦνται.

Δεσποινίδες, προσφιλῆ μου τέκνα, εἰς τὰς χεῖρας ὑμῶν ἐναποτιθέμεθα τὴν τύχην καὶ τὸ μέλλον τοῦ λυκείου τούτου. Διὰ Σᾶς εἰργάσθημεν πάντες· ἐργάσθητε καὶ Σεῖς διὰ πάντας, διὰ τὰς οἰκογενείας Σας, διὰ τὴν Γαλλίαν, διὰ τὴν Δημοκρατίαν.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΘΕΜ. ΠΑΒΛΟΥΚΑΞ.

ΠΕΡΙ ΠΕΙΘΑΡΧΙΑΣ ΚΑΙ ΠΕΡΙ ΑΜΟΙΒΩΝ ΚΑΙ ΠΟΙΝΩΝ

(Ἐκ τῆς *Pédagogie Pratique* τοῦ J. Carré.)

ΥΠΟ

N. ΚΟΝΤΟΠΟΥΛΟΥ

(Συνέχεια προηγουμένου τεύχους σελ. 265)

Τὰ ἀπ' εὐθείας μίσα.

Ἐν γένει τυγχάνει μὲν ὁμολογούμενον ὅτι ὅταν τάξεις τις ᾖναι καλῶς ἐγκατεστημένη καὶ μηδενὸς τῶν ἀπαιτουμένων στεριῖται, καὶ διευθύνεται ὑπὸ διδασκάλου γινώσκοντος καὶ ἀγαπῶντος τὸ ἐπάγγελμα του, καὶ ἀπολαύοντος, κωινῆς ὑπολήψεως ἀξίως κεκτημένης, ἡ πειθαρχία καθίσταται εὐκολος· οἱ μαθηταὶ φυσικῶς ἀνγχνωρίζουσι τὴν ἐξουσίαν τοῦ διδασκάλου, τὸν σέβονται καὶ ὑπακούουσιν αὐτῷ, ἀλλὰ δὲν πρέπει νὰ λησμονῶμεν ὅτι ὑπάρχουσι καὶ γονεῖς κακολογούντες τὸν διδάσκαλον ἐνώπιον τῶν ἑαυτῶν τέκνων, καὶ ὅτι ὑπάρχουσι παιδία φύσει ἀτίθαστα καὶ πολλὰ ἔχοντα ἐλαττώματα· ὅτι ὁ διδάσκαλος ὀφείλει νὰ κάμῃ ὥστε νὰ ἐργάζονται ἐναντίον τῆς ὀκνηρίας αὐτῶν καὶ τῆς κλίσεως εἰς τὸ παίζειν. Ἐντεῦθεν, λοιπόν, πρῶτον μὲν διὰ τοὺς κκκοὺς μαθητάς, δεύτερον δὲ καὶ διὰ τοὺς καλλιτέρους ἢ ἀνάγκη μέτρων ἐνεργείας ἰδιαιτέρων καὶ ἀμέσως ἐφαρμοστέων εἰς ἑκάστην περίστωσιν.

Τὰ μέτρα ταῦτά εἰσι δύο εἰδῶν. Ἄρμειβαὶ καὶ ποιναί.